
Scenariusz zajęć terenowych opracowany w ramach projektu
Edukacja społeczności zamieszkujących obszary chronione województwa kujawsko-pomorskiego.
Lubię tu być ... na zielonym!

I. Temat: „Wyprawy leśnych odkrywców – grzyby”

II. Opracowała: Magdalena Kochańska-Juda

III. Cele zajęć:

- Wzbudzenie zainteresowania otaczającą przyrodą, w szczególności królestwem grzybów.
- Poznanie różnych gatunków grzybów, ich kształtów i kolorów.
- Odkrycie znaczenia grzybów w przyrodzie i w życiu człowieka.
- Rozwijanie myślenia naukowego – umiejętności formułowania wniosków opartych na obserwacjach dotyczących przyrody.
- Rozwijanie umiejętności pracy zespołowej.

IV. Grupa docelowa: dzieci w wieku wczesnoszkolnym (klasy I-III szkoły podstawowej), optymalna liczba uczestników 30 osób

V. Czas trwania zajęć: ok. 90 min.

VI. Miejsce zajęć: sala edukacyjna, las

VII. Metody pracy:

- pogadanka,
- zajęcia praktyczne w terenie, zabawa dydaktyczna „Grzybki – do drzewa”

VIII. Materiały i środki dydaktyczne:

- karta aktywności „Karta wyprawy leśnych odkrywców – grzyby”
- podkładki,
- lupy,
- kredki, długopisy/ołówki,
- zalaminowane kartki przedstawiające określone typy grzybów mikoryzowych: maślak, koźlarz, borowik, rydz (*załącznik 2*)

IX. Przebieg zajęć:

1. Przywitanie się i wprowadzenie uczestników w tematykę zajęć – zagadki rymowanki

Rosną w lesie i na łące,
są jadalne lub trujące.
Wszystkie zaś hołdują modzie,
by kapelusz mieć na co dzień (grzyby)

Jeśli w lesie bywasz
i hasasz tam radośnie,
zwróć uwagę na grzyba
co na drzewie rośnie (huba).

Kapelusz ma trochę klejący,
jednak pachnie wspaniale.
W swoim białym kołnierzu
wygląda doskonale (maślak)

Berecik czerwony ma w białe kropeczki. Nie
chcą go brać dzieci, ani wiewióreczki. Ładnie
z nim jest w lesie, ale chodzą słuchy, że jest
niebezpieczny nawet i dla muchy. (muchomor
czerwony)

Chociaż jajek nie znosi i nie gdaże
grzybem jest - dobrze ją znacie (kurka).

O pewnym grzybie mówi przysłowie,
że cieszy się nadzwyczajnym zdrowiem
(rydz)

źródło - (<http://zagadkidladzieci.net/zagadki/Zagadki+dla+dzieci+o+grzybach>)

Rozmowa kierowana:

Rozwiązaliście zagadki dotyczące grzybów. Do jakiej grupy grzybów zaliczylibyście muchomora czerwonego (do trujących)? A do jakiej kurki, maślaki i rydze (do jadalnych)? Pamiętajcie jednak, że grzyby trujące dla człowieka są często pokarmem dla innych zwierząt. Na przykład, jelenie, łosie i sarny zjadają muchomory, by pozbyć się pasożytów ze swojego układu pokarmowego. Grzyby te również wydzielają do podłoża enzymy trawienne, które rozkładają martwe liście i szczątki zwierząt i tworzą próchnicę w glebie. Dlatego ważne jest aby nie niszczyć tych grzybów w czasie grzybobrania. Sprawdźmy teraz czy zapamiętaliście gdzie można spotkać grzyby (w lesie, na łące, na drzewach)? Za chwilę wyruszymy na taką wyprawę i zobaczymy jakie jeszcze grzyby uda nam się odnaleźć.

2. Podział uczniów na 3-osobowe zespoły

- rozdanie materiałów każdej grupie: lupa, podkładka, karta pracy, długopis/ołówek

3. Omówienie zadań do wykonania w terenie:

- wykonanie rysunków grzybów znalezionych na drzewach, w runie leśnym i w ściółce.
- zwrócenie uwagi na kształt ich kapeluszków, czy wszystkie mają kapelusze i „nóżkę”, czyli trzon. Jaki przybierają kształt? Jakie mają kolory (owocników) i czy pachną?

4. Przypomnienie zasad zachowania i poruszania się w terenie.

5. Wędrówka w terenie (trasa ścieżką dydaktyczną „Leśna szkoła odkrywców”) -

poszukiwanie grzybów i uzupełnianie karty pracy

- zaprezentowanie porostów nadrzewnych i przedstawienie ich roli w przyrodzie

Popatrzcie uważnie, co znajduje się na korze tego drzewa? Są to porosty, które zaliczamy też do grzybów. Porosty są „magazynem” wody w lesie. Pobierając wodę z rosy, mgły, z opadów atmosferycznych itd., powiększają swoją masę nawet kilkakrotnie. Panujący w lesie cień powoduje, że pobrana woda odparowuje zdecydowanie wolniej niż w terenie otwartym. Zapewnia to w miarę równomierną wilgotność w lesie przez dłuższy czas. Dodatkowo porosty nadrzewne wykorzystuje się do określania stopnia zanieczyszczenia powietrza.

- zaprezentowanie grzybów chorobotwórczych – łuszczenie klonowy (czerniak klonowy)
Proszę znaleźć liść drzewa wyglądający jak dłoń – liść klonu. obejrzyjcie go przez lupę. Czy ma na powierzchni jakieś plamy? Jaki mają one kolor? Jest to czerniak klonowy (łuszczenie klonowy). Grzyb ten powoduje żółknięcie i przedwczesne opadanie liści. Sprawia więc, że drzewa chorują. Ciekawostka: Obecność tego gatunku na danym terenie świadczy o czystym powietrzu, o niskim stężeniu związków siarki i innych zanieczyszczeń przemysłowych.

- zaprezentowanie grzybów pasożytniczych – huba

Na pniu drzewa można też zauważyć pewne grzyby. Nie mają one „nóżki - trzonu” ale mają kapelusz w kształcie końskiego kopyta. Jest to huba – grzyb pasożyt, który żyje na powierzchni drzewa i odżywia się jego kosztem.

- zaprezentowanie grzybów rozkładających martwą materię organiczną w ściółce

Ściółka, która występuje na glebach leśnych, składa się z opadłych igieł, liści, kory oraz ze szczątków zwierząt leśnych. Niech każdy z was weźmie na dłoń warstwę opadłych liści i powącha ją. Jaki czujecie zapach? Jest to zapach rozkładających się martwych szczątków roślinnych. Grzyby wydzielają enzymy trawienne, które rozkładają opadające z drzew liście przez co nie gromadzą się one w środowisku. Pod wpływem grzybów ściółka leśna ulega rozkładowi i przekształcana jest w próchnicę. Powstaje więc naturalny nawóz, bogaty w sole

mineralne, niezbędne dla wzrostu i rozwoju roślin leśnych. a powstaje on głównie dzięki działalności grzybów.

- zaprezentowanie grzybów mikoryzowych i ich roli w przyrodzie

Niektóre grzyby wchodzi w „przyjaźń” z korzeniami drzew. Jest to tak zwana mikoryza. Drzewa z mikoryzą pobierają blisko dwa razy więcej azotu, cztery razy więcej fosforu i półtora raza więcej potasu niż drzewa pozbawione „przyjaciela - grzyba”. Warto to wiedzieć, gdy wybieramy się na grzybobranie. Jeśli chcemy znaleźć maślaki to wybieramy las sosnowy (pokazujemy sosnę), rydze – las świerkowy (pokazujemy świerk), koźlarze – zagajniki brzożowe (pokazujemy brzożę), borowiki – las dębowy (pokazujemy dąb).

6. Zabawa dydaktyczna „Grzybki do drzewa”

Ustawiamy dzieci w jednym szeregu i odliczamy do 4 (1 – to maślaki, 2 – rydze, 3 – borowiki, 4 – koźlarze). Wśród maślaków, rydzów, borowików i koźlarzy wybieramy po 1 dziecku, które będzie właściwym drzewem mikoryzowym. Prowadzący zajęcia (lub nauczyciel opiekun) zostaje grzybiarzem. Zabawa przebiega na zasadzie gry ruchowej „Gąski, gąski do domu”. Ustawiamy dzieci drzewa w pewnej odległości od pozostałych dzieci grzybów. Po środku stoi grzybiarz, który powtarza:

Grzybiarz - Grzybki, grzybki do drzewa

Grzybki – Boimy się

Grzybiarz – Czego?

Grzybki – Grzybiarza złęgo

Grzybiarz – A co on robi?

Grzybki – Grzybki zbiera

Grzybiarz – Grzybki, grzybki do drzewa....

Grzybiarz wyłapuje grzybki, które nie dobiegły do właściwego drzewa i stają się one grzybiarzami, którzy wyłapują następne grzybki. Dziecko, które jako pierwsze dobiegło do właściwego drzewa chwytając je za ręce, symbolizując współpracę opartą na przyjaźni.

7. Powrót do sali edukacyjnej i podsumowanie zajęć:

- wrysowanie w schematyczny rysunek lasu (na długim pasie papieru) miejsc występowania grzybów (gdzie rosną, na czym rosną, jak wyglądają). Zabranie pracy plastycznej, jako pamiątki z zajęć.